

Tisztelt Akadémiai Vezetők!

Tisztelt Új Doktoraink!

Hölgyeim és Uraim!

A Magyar Tudományos Akadémia Doktori Tanácsa nevében tisztelettel és örömmel köszöntöm Önöket ezen az ünnepen, 200 éves Akadémiánk székházának Dísztermében! Remélem, hogy Önök és vendégeik is élvezték a székház vendégszeretetét az elmúlt hónapokban, az MTA200 ünnepségsorozat különböző szakmai és a széles nagyközönségnek szóló rendezvényein. A mostani alkalom az MTA hagyományos feladatkörébe tartozó, a jubileumtól független esemény, ami szervesen illeszkedik az Akadémia küldetésébe, feladataiba.

A tudományos minősítés működtetése – egyéni és intézményi szinten – az Akadémia egyik legfontosabb feladata. Az MTA doktora címük – amely mögött komoly tudományos és erkölcsi elismerés rejlik – az Akadémia és a nemzet egésze számára is kiemelkedően fontos eredmény. Ez a cím országos szintű, nem belterjes, nem pusztán egy intézményhez kötődik, mert az Akadémia égisze alatt születik. Az eljárások résztvevői az egész ország területéről érkeznek, sőt egy-egy esetben külföldről is, és az egyetemeket, kutatóintézeteket, egyéb tudományos vagy közművelődési intézményeket egyaránt képviselik. Ugyanakkor kötődnek az Akadémiához a köztestületi tagságuk, tudományos bizottsági vagy tudományos osztálybeli tagságuk révén.

Külön öröm számomra és az MTA számára is a Fiatal Kutatók Akadémiájával való egyre erősödő kapcsolat. Az idei új doktorok között a testület négy tagját is üdvözölhetjük, és az ő számuk a beadott pályázatok alapján évről évre növekvő tendenciát mutat. Ez azt jelenti, hogy az FKA tagjai, a tudományos utánpótlás legaktívabb szószólói színvonalas szakmai munkájuk és áldozatos közéleti szerepvállalásuk mellett az MTA doktora címet is fontosnak tartják. A szakmai munka egyik kiemelkedő eredménye volt az MTA-val közösen készült, több mint 5000 főt felölelő, „A magyarországi és az országhoz kötődő kutatók helyzete” című felmérés. Ennek részletes ismertetésére most nincs lehetőség – megtalálható az MTA honlapján – de néhány részletet kiemelnék belőle: a felmérés résztvevői a Magyar Tudományos Akadémia testületei közül a Doktori Tanácsot értékelték a legpozitívabban, ugyanakkor számos javaslatot fogalmaztak meg az eljárás javítása, továbbfejlesztése céljából.

Nagy szeretettel üdvözlöm a 22 fős Doktori Tanács jelen lévő tagjait a tudományos osztályok képviselőiben. Megemlítem, hogy a 11 osztálynak 11 különböző doktori

minimumkövetelménye van osztályszinten, és akkor még nem beszéltünk az egyes tudományos bizottságok speciális követelményeiről. Ezeknek a követelményeknek a további harmonizálása, átláthatóbbá tétele az idézett felmérés egyik céljaként fogalmazódott meg, amire a jövőben is törekedni fogunk. A Doktori Tanácsban azonban már most egységes tudományos mérce van, valamennyi MTA doktora cím ugyanazon a szűrőn megy keresztül, az egyéni pályázati döntésekben és az általános, szervezeti kérdések tárgyalásában is a teljes testület részt vesz. Az évek során a Doktori Tanács tagjai megtanulják, hogyan lehet ráhangolódni más szakmák nagyon eltérő szokásaira, elvárásaira, amelyekre az ember először rácsodálkozik, amikor egy ennyire sokszínű testületbe bekerül. Mi, 22-en tisztelettel vagyunk egymás tudományágai iránt, és hálásak vagyunk egymásnak azért, amit más szakmákból a közös munka során megtanultunk. Engedjék meg, hogy itt egy személyes megjegyzést tegyek: az elmúlt évben a kutatóhálózat szétválasztásakor kialakult helyzetben a bölcsészet- és társadalomtudományok művelői körében találkoztam olyan vélekedéssel, miszerint a természettudósok „lenézik” őket. Nagyon sajnálom, ha ilyen benyomást szereztek, és szeretném kijelenteni, hogy az ilyen hozzáállás sem a kollégáim többségére, sem a Doktori Tanács tagjaira nem jellemző. A Doktori Tanács teljes mértékben osztja az MTA elnökének, főtítkárának és főtítkárhelyettesének 2025. június 18-án kiadott állásfoglalását, és kiáll a tudomány egysége mellett. Nem veszíthetjük ugyanis szem elől a tudományos kutatás célját: hogy holnap többet tudjunk a világról, mint amennyit ma tudunk. Ez pedig csak az összes tudományág eredményeire támaszkodva lehetséges.

Az MTA doktori eljárásban nagyon sok ember munkája és objektív véleménye szükséges ahhoz, hogy a jelentkezők a pályázat benyújtásától a habitusvizsgálaton és a bírálati szakaszon át a cím megszerzéséig eljussanak. Összesen körülbelül 80-100 fő működik közre egy-egy pályázat értékelésében, és a Doktori Tanács tagjai az eljárásra bocsátás, majd a cím odaítélése folyamán többször is részletesen tanulmányozzák a pályázati anyagokat. Ez a munka nem automatizálható, nem bízható egy átláthatatlan algoritmusra. A Doktori Tanács kiemelkedően fontosnak tekinti a számszerűsíthető mutatók mögötti valós tudományos eredményeket, tehát a minősítés minőségi részét. Köztudott, hogy a minimumkövetelmények teljesítése elengedhetetlenül szükséges, de önmagában nem elégséges feltétele a sikeres eljárásnak. Mi, a Doktori Tanács tagjai a Doktori Tanács Titkárságával együtt kötelességünknek tekintjük, hogy az eljárást, ott, ahol ez rajtunk múlik, a lehető leggyorsabban lebonyolítsuk. Ez a nap ünnep a Doktori Tanács Titkárságának munkatársai számára is, akik végigkísérték Önöket a pályázatuk benyújtásától a cím odaítéléséig. Köszönöm az ő munkájukat is.

Az említett felmérésben és általában a pályázók részéről határozott igény fogalmazódott meg az eljárás egyszerűsítésére, idejének lerövidítésére. MTA doktora pályázatra többféle doktori művet lehet benyújtani: könyvet, értekezést és rövid értekezést. A doktori művet be lehet nyújtani magyarul, ahogy a pályázók döntő többsége teszi, vagy a tudományos osztály engedélyével idegen nyelven. Az idegen nyelvű értekezés benyújtása a matematikai, a műszaki és az élettelen természettudományokban gyakoribb, mint a többi tudományágban, noha a tudomány minden területen nemzetközi. Az idegen nyelvű értekezések túlnyomó része angol, de például a Nyelv- és Irodalomtudományok Osztályán bíráltak már el német, orosz, olasz, francia és részben latin nyelven írt munkákat is. Az egyszerűsítés irányába mutat több osztályon a természettudományokban a rövid értekezések benyújtása esetén a lehetőségek bővítése, illetve az idegen nyelvű értekezés beadásakor az adminisztratív folyamat gyorsítása. Az idegen nyelvű benyújtás azonban kizárólag az értekezésre vonatkozik, a pályázat többi részét a magyar anyanyelvű pályázóknak magyarul kell benyújtaniuk, és a védések is magyar nyelven folynak. A magyar szakmai nyelv fejlesztésének irányába mutat az a gyakorlat is, hogy a *Magyar Tudomány* folyóirat évente különszámot jelentet meg az MTA új doktorairól. A kiadvány kiemelt célja, hogy az Akadémia új doktorai és kutatásaik nagyobb figyelmet kapjanak a tudományos közéletben, és értekezésük e folyóiratban közzétett, magyar nyelvű kivonatával is járuljanak hozzá a magyar szaknyelv fejlesztésének ügyéhez. Ezért kérjük, hogy e kivonatok elkészítésekor törekedjenek a magyar szakkifejezések használatára, amivel a továbbiakban segítik kutatótársaik munkáját, az oktatást és az igényes tudomány-népszerűsítést.

Ez a cím jelentős az Önök életében is, hiszen megkönnyíti és elősegíti a tudományos életpályán való előrelépést, és a Magyar Tudományos Akadémia is e cím birtokosai közül választja meg új levelező tagjait. Az MTA doktorai nagyobb felelősséget és többletmunkával járó kötelezettséget is vállalnak, ami bizottsági és bírálati feladatokat, valamint a tudományos közéletben való komoly részvételt is magában foglal, oktató és népszerűsítő munkájukkal pedig sokat tehetnek a magyar szaknyelv fejlesztéséért. Kérem Önöket, hogy a doktori eljárásokban való részvételüket vegyék majd nagyon komolyan, vállalják el a bírálói, bírálóbizottsági felkéréseket, és – bár természetesen tudom, hogy nagyon sok munka hárul Önökre – tartsák be a bírálati határidőket, hogy az Önöket követő új pályázók eljárásai ne húzódjának el. Szerepvállalásukat a Doktori Tanács nevében előre is köszönöm!

A kialakult szokás szerint ezt az ünnepi alkalmat arra is felhasználjuk, hogy néhány statisztikai adat tükrében röviden bemutassuk az elmúlt év címszerzéseinek főbb jellemzőit, összevetve a korábbi évek adataival.

Ez alkalommal **103 fő** kapja meg az MTA doktora oklevelet, azok a pályázók, akiknek a részére **a Doktori Tanács a 2025-ös év folyamán ítélte oda az MTA doktora címet**. Ez 20%-os növekedés az elmúlt évek átlagához képest.

A 2. *dián* a 103 új cím megoszlása látható a **három nagy tudományterület között**: 30 fő a bölcsészet- és társadalomtudományok, 23 fő a matematikai és természettudományok, és 50 fő az élettudományok képviselője. Ezek évről évre hullámszerű adatok, 2024-ben például a bölcsészet- és társadalomtudományok és az élettudományok területén szinte ugyanannyi volt a címét szerzők száma (22-21), a matematikai és természettudományok területén viszont lényegesen magasabb (38). A mostani számokban tehát egyáltalán nem érezhető a matematikai és természettudományok valamiféle fölénye, ami bizonyos, Akadémián kívüli elvárásokban megjelenik.

3. *dia*: Ha a **nemek szerinti megoszlást** nézzük, akkor megállapítható, hogy a nők száma 30 fő, ami jóval magasabb, mint amennyi az előző oklevélosztás alkalmával volt (20 fő). A sikeres női pályázók többsége az orvostudományok (8), a nyelv- és irodalomtudományok (6), a filozófiai és történettudományok és a biológiai tudományok területét képviseli 4-4 fővel, összesen 22-en szerepelnek ezekből az osztályokból. A nők aránya kerekítve 29%. Ez növekedés a tavalyi 25%-hoz képest, és jóval magasabb arány, mint a nők aránya az összes MTA doktora között, ami jelenleg 18,3%. Itt említem meg, hogy a Doktori Tanácsban a nők aránya 41%, amit már az üvegplafon áttörésének tekinthetünk. **Külön gratulálunk a doktori címet szerző hölgyeknek!**

A 4. *dia* az MTA új doktorai **intézmények szerinti megoszlásáról** nyújt információt. A 103 doktor nagy többsége, 76 fő, idén is valamely egyetem dolgozója, 23-an szereztek MTA doktora címet a volt akadémiai intézetekből. Az egyetemek közül az Eötvös Loránd Tudományegyetem és a Debreceni Egyetem emelkedik ki 15, illetve 14 fővel, majd a Szegedi Tudományegyetem és a Pécsi Tudományegyetem következik 11, illetve 10 fővel. A 10 főnél kevesebb sikeres pályázóval rendelkező egyetemek száma 13, ez összesen 26 főt jelent, tehát megnőtt az érintett egyetemek köre, ami öröndetes jelenség. Meglepően kevés címet adunk ki a mai napon a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem dolgozóinak, de tekintve, hogy már ez év első két hónapjában lezajlott egy sikeres védelem, 9 eljárás pedig folyamatban van, ez a csökkenés átmenetinek tekinthető. Az intézmények szerinti megoszlás a beadáskor megadott intézményi besorolás szerint történt, sajnos a bölcsészet- és társadalomtudományi intézetek 2025.

augusztusi elcsatolása új, kevésbé áttekinthető helyzetet teremtett, aminek következtében az elkövetkező évek statisztikái nem tekinthetők majd a mostaniak szerves folytatásának.

5. dia: Lássuk, mit mutat **az életkor szerinti megoszlás!** 2025-ben az MTA doktora címet szerzők közül kiemelkedik a 46–50 év közötti kutatók kategóriája 31 fővel, őket követi az 51–55 közötti 24 fő. 46 és 55 év között összesen 55-en vannak a 103 főből, tehát a címet szerzők több mint fele ebbe a korcsoportba tartozik, és 80 fő tartozik a 41 és 60 év közötti tartományba. A 40 év alatti sikeres kutatóink 6-an vannak, ez folyamatos növekedés az előző két év számaihoz képest (1, illetve 4), a 45 év alattiak száma összesen 15, ez azonos a tavaly előtti számmal, és eggyel több, mint a tavalyi. Legfiatalabb doktorunk 1988-as születésű, a cím megszerzésekor 37 éves volt, az Orvosi Tudományok Osztályáról. A 60 év feletti kategóriájában 17 sikeres pályázónk van, a legidősebb idei doktorunk 1950-es születésű, 75 éves, az agrártudomány területéről. **[Érdekességgéppen jegyzem meg, hogy a csúcstartó valaha volt legidősebb MTA doktora 1928-as születésű, a cím megszerzésekor 92 éves volt, közgazdász. Sajnos tavaly elhunyt.]**

A *6. dián* a doktori címet szerzőknek az **MTA tudományos osztályai szerinti megoszlását** láthatjuk. Ebben kiugróan magas az Orvosi Tudományok Osztálya (27 fő), majd a Filozófiai és Történettudományok Osztálya, a Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya, a Biológiai Tudományok Osztálya, valamint az Agrártudományok Osztálya következik, 11 és 13 közötti új doktorral. A Kémiai Tudományok Osztályán 7, négy további osztályon pedig 5-5 új cím született, sajnálatos módon a Matematikai Tudományok Osztályán csak 1, de ez minden valószínűség szerint csak átmeneti fluktuáció.

A *7. dián* az MTA doktora címmel rendelkezők **összesített száma** látható, a 2025. decemberi állapot szerint ez 2593, közülük 475 a nők száma.

A *8. dia* a **2593 MTA doktora osztályonkénti** megoszlását mutatja, itt is jól látható, hogy kiugróan magas a számuk az orvostudomány területén, 494 fő. Ezt a biológiai tudományok (299), majd a kémiai tudományok követik (272). Tavaly ugyanez a három osztály volt az élen, majdnem pontosan ugyanezekkel a létszámokkal. 200 fő fölötti a doktorok száma még a Filozófiai és Történettudományok Osztályán (261), a Fizikai Tudományok Osztályán (222) és a Műszaki Tudományok Osztályán (207). Kereken 200 fő a Nyelv- és Irodalomtudományok Osztályán.

A 9. dián az **elmúlt 10 évben MTA doktora címet szerzők** számának alakulása követhető. Ennek a szintvonala 2023-ig 76 fős éves átlagot mutatott, az utóbbi két évben viszont határozott emelkedés látható. A tavalyi évben indított pályázatok számából ítélve ez a folyamat folytatódni fog.

A 10. dián a **2018 óta benyújtott MTA doktora pályázatok száma** látható. A pályázók évről évre komoly érdeklődést tanúsítanak a cím megszerzése iránt, ami öröm és elismerés az Akadémia számára. Látszik, hogy az első hat év 80-100 közötti átlagához képest 2024-ben jóval több, 116, 2025-ben pedig 110 pályázat érkezett. Bízunk benne, hogy ez az érdeklődés, a pályázati kedv a továbbiakban is fennmarad, és a 100 fölötti pályázati számot évről évre el fogjuk érni.

A 11. dián összefoglaltuk, hogy mi a **Magyar Tudományos Akadémia és a Doktori Tanács tevékenységének lényege**. A cél a **kutatói minőség hitelesítése** az ország nemzetközi szinten is elismert kutatói közössége által; tudományos értékek létrehozása és közvetítése a társadalom számára; tiszta, átlátható, nemzetközi szintű követelményrendszer; egyéni pályázati rendszer, független bírálati folyamat. Mindezt sokoldalú szakértői bizottságok segítségével érjük el, melyekben közel 3000 szakértő vesz részt az MTA szolgálatában. A folyamat kívánatos eredménye a kutatóhely belső viszonyaitól független, nemzetközi mércével mért tudományos minőség; a magyar nyelv ápolása, kiművelt anyanyelvi kifejezőkészség. A legfőbb következtetés: a doktori eljárás, mint általában a tudományos kutatás, alapvető értékmérője a hozzáértő pályatársak kritikai véleménye. Ez fontosabb, mint bármilyen indikátor vagy rangsorbeli helyezés.

A magam és a Doktori Tanács nevében gratulálok Önöknek az MTA doktora címhez, egyúttal mindazoknak, akik Önöket ehhez hozzásegítették, és további eredményes munkát, sok sikert kívánok!

Köszönöm szíves figyelmüket!